

Isikuandmete kaitse üldmäärus: Euroopa Kohus täpsustab tingimusi, mille kohaselt saavad liikmesriikide järelevalveasutused kasutada oma volitusi piiriülese andmetöötlemise korral

Teatud tingimustel saab liikmesriigi järelevalveasutus kasutada volitust juhtida liikmesriigi kohtu tähelepanu isikuandmete kaitse üldmääruse väidetavale rikkumisele ka juhul, kui ta ei ole selle töötlemise osas juhtiv järelevalveasutus

Belgia eraelu puutumatus kaitse komisjoni (edaspidi „CPVP“) esimees algatas 11. septembril 2015 Facebook Irelandi, Facebook Inc.-i ja Facebook Belgiumi vastu Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselis (Brüsseli hollandikeelne esimese astme kohus, Belgia) rikkumise lõpetamise menetluse eesmärgiga lõpetada andmekaitse õigusaktide rikkumised, mida Facebook väidetavalt toime pani. Need rikkumised seisnesid eelkõige Belgia internetikasutajate veebikäitumist puudutava teabe kogumises ja kasutamises selliste erinevate tehnoloogiate abil nagu küpsised, sotsiaalmeedia pluginad¹ või pikslid olenemata sellest, kas need kasutajad omasid Facebooki kontot või mitte.

See kohus tunnistas 16. veebruari 2018. aasta otsuses ennast selle menetluse osas pädevaks ja leidis sisulistes küsimustes, et suhtlusvõrgustik Facebook ei teavitanud Belgia internetikasutajaid piisavalt asjaomase teabe kogumisest ja kasutamisest. Lisaks leidis see kohus, et internetikasutajate nõusolek selle teabe kogumiseks ja töötlemiseks oli kehtetu.

Facebook Ireland, Facebook Inc. ja Facebook Belgium esitasid 2. märtsil 2018 selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Hof van beroep te Brusselile (Brüsseli apellatsioonikohus), kes esitas käesolevas asjas eelotsusetaotluse. Belgia andmekaitseamet (edaspidi „APD“) osales apellatsioonimenetluses CPVP õigusjärglasena. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et ta on pädev lahendama üksnes Facebook Belgiumi esitatud apellatsioonkaebust.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei olnud kindel, kuidas mõjutab isikuandmete kaitse üldmääruses² ette nähtud ühtse kontaktpunkti mehhanismi kohaldamine APD pädevust, ja täpsemalt tekkis tal küsimus, kas APD saab isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldatavaks muutumisest, st 25. maist 2018 hilisemate asjaolude puhul algatada menetluse Facebook Belgiumi vastu, võttes arvesse, et asjasse puutuvate andmete töötlemise eest vastutava töötlejana on tuvastatud Facebook Ireland. Sellest kuupäevast alates ja isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud ühtse kontaktpunkti põhimõtte kohaselt näib nimelt, et rikkumise lõpetamise menetluse algatamise pädevus on ainult liri andmekaitsevolinikul, kes allub üksnes liri kohtute kontrollile.

Euroopa Kohus selgitas suurkoja tehtud kohtuotsuses pädevust, mille isikuandmete kaitse üldmäärus liikmesriikide järelevalveasutustele ette näeb. Täpsemalt otsustas ta, et piiriülese

¹ Nt nupud „Meeldib“ või „Jagan“.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1). Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 56 lõikes 1 on sätestatud: „Ilma et see piiraks artikli 55 kohaldamist, on vastutava töötleja või volitatud töötleja peamise või ainsa tegevuskoha järelevalveasutus pädev tegutsema juhtiva järelevalveasutusena kõnealuse vastutava töötleja või volitatud töötleja tehtud piiriülese isikuandmete töötlemise toimingu suhtes kooskõlas artiklis 60 sätestatud menetlusega.“

andmetöötuse³ korral saab liikmesriigi järelevalveasutus teatud tingimustel kasutada oma volitust juhtida selle liikmesriigi kohtu tähelepanu isikuandmete kaitse üldmääruse väidetavale rikkumisele ja osaleda kohtumenetluses ka juhul, kui ta ei ole selle andmetöötuse osas juhtiv järelevalveasutus.

Euroopa Kohtu hinnang

Esiteks täpsustas Euroopa Kohus tingimusi, mille korral liikmesriigi järelevalveasutus, kes ei ole asjaomase piiriülese andmetöötuse osas juhtiv järelevalveasutus, peab selle määruse kohaldamise tagamiseks kasutama oma volitust juhtida selle liikmesriigi kohtu tähelepanu isikuandmete kaitse üldmääruse väidetavale rikkumisele ja olenevalt asjaoludest osaleda kohtumenetluses. Selleks peab esimesena isikuandmete kaitse üldmäärus andma sellele järelevalveasutusele pädevuse võtta vastu otsus, millega tuvastatakse, et kõnealune töötlemine rikub selles määruses sisalduvaid norme, ja teisena tuleb järgida selles määruses ette nähtud koostöö ja järjepidevuse menetlusi⁴.

Piiriülese andmetöötuse jaoks näeb isikuandmete kaitse üldmäärus nimelt ette ühtse kontaktpunkti mehhanismi,⁵ mis põhineb pädevuse jaotusel juhtiva järelevalveasutuse ja teiste asjasse puutuvate järelevalveasutuste vahel. See mehhanism nõuab nende asutuste tihedat, lojaalset ja tõhusat koostööd, et tagada isikuandmete kaitse normide järjepidev ja ühtne kohaldamine ning seeläbi säilitada nende soovitud toime. Sellega seoses annab isikuandmete kaitse üldmäärus juhtivale järelevalveasutusele põhimõttelise pädevuse teha otsus, et piiriülene andmetöötus rikub selle määruse norme⁶, samas kui teiste liikmesriikide järelevalveasutuste isegi ajutine pädevus sellist otsust teha kujutab endast erandit⁷. Sellele vaatamata ei saa juhtiv järelevalveasutus oma pädevuse teostamisel loobuda vältimatust dialoogist ning lojaalsest ja tõhusast koostööst teiste asjasse puutuvate järelevalveasutustega. Seetõttu ei saa juhtiv järelevalveasutus selle koostöö raames eirata teiste asjaomaste järelevalveasutuste seisukohti ning iga asjakohaste järelevalveasutuste esitatud vastuväite tagajärjel peatub vähemalt ajutiselt ka juhtiva järelevalveasutuse kavandatud otsuse vastuvõtmine.

Euroopa Kohus täpsustas veel, et asjaolu, et liikmesriigi järelevalveasutus, mis ei ole asjaomase piiriülese andmetöötuse osas juhtiv järelevalveasutus, saab volitust juhtida selle liikmesriigi kohtu tähelepanu isikuandmete kaitse üldmääruse väidetavale rikkumisele ja olenevalt asjaoludest osaleda kohtumenetluses kasutada üksnes kooskõlas eeskirjadega, mis reguleerivad otsustuspädevuse jaotust juhtiva järelevalveasutuse ja teiste asjasse puutuvate järelevalveasutuste vahel⁸, on vastavuses Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 7, 8 ja 47, mis tagavad andmesubjektile õiguse tema isikuandmete kaitsele ja õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile.

Teiseks otsustas Euroopa Kohus, et piiriülese andmetöötuse korral ei ole liikmesriigi järelevalveasutuse – kes ei ole juhtiv järelevalveasutus – volituse algatada kohtumenetlus⁹ kasutamiseks nõutav, et isikuandmete piiriülese töötlemise eest vastutaval töötlejal või volitatud töötlejal, kelle vastu menetlus algatatakse, oleks peamine tegevuskoht või mõni muu tegevuskoht selle liikmesriigi territooriumil. Selle volituse kasutamine peab aga kuuluma isikuandmete kaitse üldmääruse territoriaalsesse kohaldamisalasse¹⁰, mis eeldab, et piiriülese andmetöötuse eest vastutaval töötlejal või volitatud töötlejal on liidu territooriumil tegevuskoht.

³ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 23 tähenduses.

⁴ Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 56 ja 60 ette nähtud menetlused.

⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 56 lõige 1.

⁶ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 60 lõige 7.

⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 56 lõige 2 ja artikkel 66 näevad ette erandid põhimõttest, et otsustamispädevus on juhtival järelevalveasutusel.

⁸ Ette nähtud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 55 ja 56 koostoimes artikliga 60.

⁹ Vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõikele 5.

¹⁰ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 3 lõikes 1 on ette nähtud, et seda määrust kohaldatakse liidus asuva vastutava töötleja või volitatud töötleja tegevuskoha tegevuse kontekstis toimuva isikuandmete töötlemise suhtes sõltumata sellest, kas töödeldakse liidus või väljaspool liitu.

Kolmandaks otsustas Euroopa Kohus, et piiriülese andmetöötuse korral saab liikmesriigi järelevalveasutuse – kes ei ole juhtiv järelevalveasutus – volitust juhtida selle liikmesriigi kohtu tähelepanu isikuandmete kaitse üldmääruse väidetavale rikkumisele ja olenevalt asjaoludest osaleda kohtumenetluses kasutada nii isikuandmete piiriülese töötlemise eest vastutava töötleja peamise tegevuskoha vastu, mis asub selle järelevalveasutuse liikmesriigis, kui ka vastutava töötleja muu tegevuskoha vastu, tingimusel et kohtuasja ese on selle tegevuskoha tegevuse kontekstis toimunud andmetöötlus ja nimetatud järelevalveasutus on pädev seda volitust kasutama.

Euroopa Kohus täpsustas siiski, et selle volituse kasutamine eeldab, et isikuandmete kaitse üldmäärus on kohaldatav. Kuna käesolevas kohtuasjas sai Facebooki kontserni Belgias asuva tegevuskoha tegevust pidada lahutamatu seotuks põhikohtuasjas kõne all olnud isikuandmete töötlemisega, mille eest liidu territooriumi osas vastutas Facebook Ireland, tuli sellist töötlemist pidada toimunuks „vastutava töötleja [...] tegevuskoha tegevuse kontekstis“ ja see kuulus seega isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamisalasse.

Neljandaks otsustas Euroopa Kohus, et kui liikmesriigi järelevalveasutus, mis ei ole juhtiv järelevalveasutus, on algatanud kohtumenetluse seoses isikuandmete piiriülese töötlemisega enne isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldatavaks muutumist, siis võib see menetlus liidu õiguse alusel jätkuda andmekaitse direktiivi¹¹ sätete alusel, kuna see direktiiv on jätkuvalt kohaldatav selles sätestatud normide rikkumise suhtes, mis on toime pandud kuni selle direktiivi kehtetuks tunnistamiseni. Lisaks võib nimetatud asutus algatada sellise menetluse pärast isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldatavaks muutmise kuupäeva toime pandud rikkumiste suhtes, kui tegemist on ühega olukordadest, kus see määrus annab samale järelevalveasutusele erandina pädevuse võtta vastu otsus, milles tuvastatakse, et vaidlusaluse isikuandmete töötlemise puhul on rikutud selles määruses sisalduvaid norme, ja tingimusel, et selle otsuse tegemisel järgitakse määruses ette nähtud koostöömenetlusi.

Viiendaks kinnitas Euroopa Kohus, et isikuandmete kaitse üldmääruse sättel, mille kohaselt peab iga liikmesriik seadusega ette nägema, et tema järelevalveasutus on volitatud juhtima õigusasutuste tähelepanu selle määruse rikkumistele ning olenevalt asjaoludest osalema kohtumenetluses, on vahetu õigusmõju. Seetõttu saab selline järelevalveasutus sellele sättele tugineda, et algatada menetlus eraõiguslike isikute vastu või seda menetlust jätkata, isegi kui seda sätet ei ole asjaomase liikmesriigi õiguses konkreetselt rakendatud.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele riigisisetele kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebilehel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu 📠 (+32) 2 2964106

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/015, lk 355).